

Datum : 25 februari 2002
Dienst/bureau : WMO
Registratienummer : 2002WEB000091 i

Nummer PS : PS2002CEE02
Commissie : Cultuur en Economie
Rapporteur : J.P.G. Van Bergen,
mw. mr. M.N. Kallen-Morren, mr.
D.H. Kok

Titel : Verlenging looptijd Cultuurnota 1999-2002

Inhoudsopgave

Samenvatting	pag. 1
Ontwerpbesluit	pag. 3
Toelichting	pag. 5
Bijlage:	Actualiteiten cultuurbeleid

Samenvatting

Om de vier jaar brengt de provincie een cultuurnota uit. Het rijk doet dat ook. De vierjarige beleidscycli van provincie en rijk lopen echter niet synchroon. De huidige provinciale cultuurnota bestrijkt de periode 1999-2002, terwijl de huidige rijkscultuurnota de periode 2001-2004 beslaat. Door toenemende samenwerking op cultureel vlak tussen provincie en rijk gaan deze tijdsverschillen steeds meer knellen.

Voorgesteld wordt de beleidscycli van provincie en rijk te synchroniseren door de looptijd van de huidige nota te verlengen tot en met 2004.

Dit voorstel heeft financiële consequenties. Een deel van lopende provinciale cultuurnota 1999-2002 wordt namelijk uitgevoerd met geld dat beschikbaar is gesteld tot en met 2002. Om te voorkomen dat het beleid op de betreffende onderdelen ernstig wordt verzwakt, is het nodig om mét het verlengen van de cultuurnota deze geldstromen veilig te stellen.

Wij hebben daarom in de Kadernota 2003 voorgesteld een bedrag van € 212.000,- structureel beschikbaar te stellen.

Ontwerp-besluit

Besluit van 13 mei 2002 tot verlenging van de looptijd van de Cultuurnota 1999-2002

Provinciale staten van Utrecht;

Op het voorstel van gedeputeerde staten van 25 februari 2002, dienst/bureau WMO, nummer 2002WEB000091 i;

Overwegende dat zij de cyclus van vierjaarlijkse cultuurnota's willen synchroniseren met die van het rijk;

Besluiten:

ARTIKEL 1

1. de looptijd van de Cultuurnota 1999-2002 te verlengen tot en met 2004;

voorzitter,

griffier,

Toelichting

Aan provinciale staten

1. Achtergronden

Midden jaren '90 voerde de provincie Utrecht een cyclus van vierjarige cultuurnota's in. Vanaf 1995 doen wij elke vier jaar verslag van het beleidsresultaat over de voorgaande jaren en presenteren wij de hoofdlijnen van het toekomstige beleid. Dit patroon is vastgelegd in de Cultuurverordening 1996. Sedertdien zagen twee provinciale cultuurnota's het licht: de nota 1995-1998 en de nota 1999-2002.

Met de invoering van deze systematiek volgde de provincie het rijk, dat vanaf 1993 de wettelijke verplichting heeft tot het uitbrengen van brede, vierjarige cultuurnota's. Doordat het rijk in 1993 startte en de provincie in 1995, overlappen de provinciale en de rijkscyclus elkaar steeds twee jaar. Dat dit destijds geen bezwaar werd gevonden is terug te brengen tot de toenmalige relatie tussen rijk en provincies.

In het statenvoorstel Actieprogramma Cultuurbereik 2001-2004 van maart 2001 stond al dat overwogen moest worden deze cycli te synchroniseren. Inmiddels weten wij zeker dat dit nodig is.

2. Gezamenlijke cultuuragendering

In de tweede helft van de jaren '90 zijn op het vlak van cultuurbeleid de betrekkingen tussen landelijke en regionale en ook de lokale overheden geïntensiveerd. Het duidelijkst komt dit tot uitdrukking in de vierjaarlijkse cultuurconvenanten die rijk afsluit met de acht convenantsgebieden: de landsdelen noord, oost, zuid, west en midden, en de gemeenten Amsterdam, Rotterdam en Den Haag. Het cultuurconvenant bevatte aanvankelijk een pakket afspraken over de gedeelde subsidiering van voornamelijk podiumkunstinstanties. Het is geëvolueerd tot een brede cultuuragenda waaraan de drie overheden zich inhoudelijk en financieel committeren. Zo staan in het lopende cultuurconvenant 2001-2004 behalve afspraken over podiumkunst, ook artikelen over de modernisering van de infrastructuur voor amateurkunst, voor beeldende kunst, bibliotheekstelsel, monumentenzorg en archeologie, en voor archiefzorg.

Parallel aan het cultuurconvenant maken de drie overheden afspraken over thematische vernieuwingen, zoals de binnenschoolse cultuureducatie (Cultuur en School 1997-2000) en cultuurbereik (Actieprogramma Cultuurbereik 2001-2004).

Vanwege deze toenemende gezamenlijkheid in planning en beleid willen wij de provinciale cultuurnota parallel laten lopen met die van het rijk. Dit betekent verlenging van de looptijd van de Cultuurnota 1999-2002 met twee jaar, tot en met 2004.

De ruime ambities van de huidige cultuurnota maken het mogelijk om ook de komende jaren actief in te spelen op de dynamiek in culturele processen en behoeften. Zowel de algemene doelstellingen - en daarvan met name de beoogde integraliteit - als de verschillende deelplannen bevatten voldoende aanknopingspunten voor acties tot en met 2004. De uitvoering van de nota is in volle gang, maar nog niet alle voornemens zijn in uitvoering. Verder leidt voortschrijdend inzicht tot andere uitwerking van oorspronkelijke plannen. Daarnaast gaan sommige ontwikkelingen verrassend snel en vragen om nieuwe antwoorden.

Verlenging van het lopende beleid is dus verantwoord; van stagnatie is geen sprake.

Verlenging van het lopende beleid biedt de komende tijd ook de volgende voordelen:

* Een sterke inzet bij de voorbereiding van de volgende landelijke nota. Al in de tweede helft van 2002 wordt begonnen met de tussenbalans van het Cultuurconvenant 2001-2004, die begin 2003 klaar moet liggen. De resultaten gelden als mede richtinggevend voor de volgende cultuurnota van het rijk en, bij aanvaarding van dit voorstel, van de provincie. Dat de provincie zich hierop kan concentreren, is dan ook van groot belang.

In diezelfde tijd moet per convenantsgebied een cultureel profiel en een schets van de belangrijkste ambities op tafel komen. Hierin geven de provincies en de grote gemeenten aan waarmee naar hun inzicht de staatssecretaris en de Raad voor Cultuur rekening moeten houden bij de voorbereiding van de rijks cultuurnota.

Er komt ook een tussenbalans over het Actieprogramma Cultuurbereik. De betrokken overheden zullen daarbij zowel de methodiek als de inhoudelijke doelen onder de loep nemen. Dit stuk gaat eveneens een cruciale rol spelen in de voorbereiding van de volgende landelijke cultuurnota.

* Meer ervaring opdoen met het instrument van een thematisch beleidsprogramma als het actieprogramma. Dit staat los van de landelijke tussenbalans. Het op deze schaal programmatisch werken is nieuw in ons cultuurbeleid. Er is tijd nodig om de mogelijkheden ervan scherp in beeld te krijgen. In dat verband willen wij ook aandacht besteden aan verschillende typisch sectorale kredieten voor eenmalige stimulanssubsidies.

* Verder uitbouwen van een gestructureerde relatie met de kleine en middelgrote gemeenten. Ook dit is een nieuw element in ons beleid dat zich ontwikkelt in het kader van het Actieprogramma Cultuurbereik. Vorm en inhoud van dat contact zal zich de komende jaren verder uitkristalliseren, waarbij overigens de samenwerking met de twee grote gemeenten Utrecht en Amersfoort niet uit het oog wordt verloren. Voor onze volgende cultuurnota kunnen vervolgens gefundeerde voorstellen op tafel komen.

3. Geld

Sedert het uitkomen van de provinciale Cultuurnota 1999-2002 hebben uw staten in verschillende stappen extra middelen beschikbaar gesteld voor de uitvoering ervan.

De gelden voor uitvoering van de cultuurnota hebben een verschillende status. Een deel ervan is structureel. Een ander deel is weliswaar bestemd voor structureel beleidsonderdelen, maar incidenteel beschikbaar gesteld voor een bepaalde periode. Los daarvan staan enkele incidentele ramingen voor concrete projecten.

In dit voorstel gaat het om de incidentele middelen voor structurele beleidsonderdelen die tot en met 2002 zijn geraamd. Zonder nader besluit valt dit geld vanaf 2003 weg en kunnen wij de cultuurnota op onderdelen niet uitvoeren. Dat zou voor onze ambities en onze rol op de betreffende onderdelen ernstige gevolgen hebben en ook onze onderhandelingspositie bij het volgende cultuurconvenant met het rijk verzwakken.

Wij hebben daarom in de Kadernota 2003 voorgesteld een bedrag van € 212.000,- structureel beschikbaar te stellen.

Het gaat om de volgende onderdelen:

		vanaf 2003
<u>Deelnota I Kunsten</u>		€
Amateurkunst-krediet	6451.02.41	45.400
Programmeringsbudget	6451.03.43	36.300
Incidentele activiteiten	6451.03.44	81.700

Deelnota III Erfgoed

Incidentele subsidies musea	6452.02.42	48.000
totaal		<u>211.400</u>
afronding		212.000

4. Tot slot

Graag maken wij van de gelegenheid gebruik u een overzicht te geven van de belangrijkste ontwikkelingen in het provinciaal cultuurbeleid sinds 1999. In de bijlage vindt u een beknopte stand van zaken. Het is geen omvattende beschrijving tot in alle onderdelen van het beleid, maar een selectie van zaken die nu en naar verwachting de komende jaren, veel gewicht in de schaal leggen.

Gedeputeerde staten van Utrecht,

voorzitter,   Mr B. Staal

griffier,   drs. H.H. Sietsma

ACTUALITEITEN IN HET PROVINCIAAL CULTUURBELEID

FEBRUARI 2002

INHOUD

I	Ter introductie	blz. 7
II	Relatie cultuurnota en actieprogramma	7
III	Kunsten	
	1. Amateurkunst	8
	2. Podiumkunst	8
	3. Beeldende kunst en vormgeving	9
IV	Media en bibliotheken	
	1. Regionale omroep	9
	2. Naar een digitale informatiesamenleving	10
	3. Bibliotheken	10
V	Cultureel erfgoed	
	1. Erfgoed bereikbaar	11
	2. Cultuurhistorische hoofdstructuur	11
	3. Monumentenzorg	11
	4. Archeologie	12
	5. Musea	13
	6. Archieven	13
VI	Cultuureducatie	14

I Ter introductie

Het was niet zo dat op een goede dag De Cultuurnota 1999-2002 uitkwam. Deze nota is namelijk in verschillende delen uitgebracht. Begin 1999 heeft u ingestemd met deel I Kunsten en begin 2000 met deel III Cultureel Erfgoed. Anders dan bij kunsten en cultureel erfgoed is destijds afgezien van een deelnota media en bibliotheken. De ontwikkelingen op dit gebied waren van dien aard dat wij, met uw instemming, ervoor hebben gekozen in de loop der tijd een aantal afzonderlijke voorstellen over de omroep en het bibliotheekwerk aan u voor te leggen.

Wij kijken dus terug op kortere en langere trajecten. Gegeven die variëteit zijn wij tevreden met de resultaten van onze inspanningen sedert 1999. Verschillende belangrijke processen en trajecten hebben wij hetzij geïnitieerd hetzij op adequate wijze aangegrepen voor de actualisering van het beleid. In de bestuurlijke relaties met rijk en gemeenten is winst geboekt. De provincie heeft onzes inziens een duidelijker gezicht gekregen als actieve bondgenoot op het vlak van cultuur. Ook zijn wij er in geslaagd de intensieve relaties met het culturele veld te consolideren, door te luisteren en uit te dagen, door ruimte te geven en voet bij stuk te houden.

De huidige cultuurnota is minder dan eerdere nota's een optelsom van sectorplannen. Bij de uitvoering is het niet gebleven bij alleen goede voornemens om integraler beleid te voeren, om meer werk te maken van bovensectorale verbindingen. De raakvlakken tussen toerisme en monumentaal en landschappelijk erfgoed hebben zich intern zelfs vertaald in de vorming van één sector. Inhoudelijk zien wij een toenemend gewicht van cultuurhistorische waarden in de inrichting van de ruimte. In de monumentenzorg ligt het zwaartepunt op gebieds- en contextgebonden acties. Over de hele linie steken wij verder veel energie in modernisering van de culturele infrastructuur, vooral ten aanzien van kunsten, bibliotheken en archieven. Algemeen maatschappelijke tendenzen laten wij hierin doorwerken. Dit betekent, naast schaalvergroting, een sterk accent op samenwerking en netwerkvorming.

Maar wij zijn er nog niet. Zo is er bijvoorbeeld meer tijd nodig om thema's als vergrijzing en culturele diversiteit systematischer te vertalen in concrete acties.

Integraliteit blijft voor de komende jaren dan ook een punt van extra aandacht.

II Relatie cultuurnota en Actieprogramma Cultuurbereik 2001-2004

Vrij kort na het uitkomen in 1999 van de provinciale cultuurnota kon het beleid onverwacht en op verrassende wijze worden geïntensiveerd door de komst van het Actieprogramma Cultuurbereik 2001-2004. Uw staten hebben het in maart 2001 onderschreven, terwijl de commissie voor Cultuur en Economie uit uw midden in december 2001 heeft ingestemd met de Actualisering 2002.

Het is een pakket impulsen, door provincie en rijk ieder voor de helft bekostigd, waarmee wij uiteenlopende onderdelen van de gehele cultuurnota meer vaart geven of inhoudelijk nieuw elan aanblazen. Twee tot dan toe afzonderlijke beleidsonderdelen zijn bovendien onder het actieprogramma gehangen, namelijk Cultuur en School en de Decentrale geldstroom beeldende kunst. Deze maakten al deel uit van ons reguliere beleid.

Met andere woorden, het actieprogramma is geen nieuwe, losstaande subsidiepot voor leuke, incidentele projecten, maar een extra aanjagende kracht bij de verwezenlijking van onze culturele ambities. Hieronder wordt dan ook geregeld naar het actieprogramma verwezen. Dit betekent overigens geenszins dat de vernieuwing van ons beleid alleen in het actieprogramma te vinden is, zoals hieronder zal blijken.

III Kunsten

1. Amateurkunst

Wij hebben ons de afgelopen tijd met succes sterk gemaakt voor een bundeling van krachten in de wereld van amateurorganisaties. Samen met initiatiefnemers in het veld is het gelukt om een start te maken met een amateurkunsthuis voor provincie en stad Utrecht. Dat begin is een virtueel kunsthuis (www.kunsthuisutrecht.nl), een vitaal en laagdrempelig netwerk van de steunfunctieorganisaties in de amateurkunst. Alle amateurbeoefenaars en -verenigingen kunnen zich presenteren en gebruik maken van de ondersteunende functies, zoals de consulenten in de diverse kunstdisciplines. Voor de bouw van het Virtueel Kunsthuis is het actieprogramma aangesproken. Het Virtueel Kunsthuis zal leiden tot meer betrokkenheid van grotere groepen amateurs, tot samenwerking over de grenzen van de verschillende kunstdisciplines en tot (meer) verbindingen met de professionele kunst.

Het uiteindelijke streven is om ook een fysiek Huis voor Amateurs op te zetten, in samenwerking met de gemeente Utrecht, zoals voorzien in de cultuurnota. De plannen zijn een stroomversnelling geraakt, mede door de hernieuwde aandacht hiervoor van de gemeente Utrecht.

Lopende dit proces zijn wij van plan om alle provinciale steunfuncties onder één bestuurlijk dak te brengen. De eerste stappen zijn al gezet en wel onder de vleugels van de culturele stichting Zimihc, die én het virtueel kunsthuis beheert als én fungeert als werkgever van de tijdelijke consulenten dans en literatuur. De consulentenschappen popmuziek en amateurtheater willen wij zo snel mogelijk in de nieuwe structuur integreren.

In de cultuurnota constateerden wij al dat op het snijvlak van cultuur en zorg en welzijn projecten tot ontwikkeling die onze steun verdienen, maar die buiten de boot van de sectorale subsidiepotten vallen. Dit heeft geleid tot een nieuw krediet voor sociaal-culturele projecten. Niet de kunstzinnig hoogste prestatie staat hier voorop, maar het sociaal-maatschappelijk belang van de activiteit. De eerste serie aanvragen kwam vooral uit de hoek van zorginstellingen, amateurkunst met een sociaal doel, en culturele minderheden.

Het is overigens niet onze bedoeling dat culturele diversiteit binnen de amateurkunst zich beperkt tot de sociaal-culturele insteek. Zo zal ook vanuit het Virtueel Kunsthuis gerichte actie worden ondernomen om autochtone en allochtone cultuuruitingen met elkaar in verbinding te brengen. Dit is één van de taken van de verkenners culturele diversiteit, die in 2002 werk zal maken van grotere zichtbaarheid van het thema culturele diversiteit in alle facetten van ons amateurkunstbeleid.

2. Podiumkunst

Het belang van het provinciaal programmeringsbudget voor de kleinere podia in de provincie staat onverminderd buiten kijf. Met dit budget wordt kleinschalig en kwetsbaar aanbod met succes naar de provincie gehaald en gespreid. De middelen werden tot voor kort in onze opdracht verdeeld door het landelijke Muziek- en TheaterNetwerk Nederland. Een landelijke stelselwijziging is echter gaande, waardoor wij voor de vraag staan of wij de subsidiëring in eigen hand nemen of dat we gebruik gaan maken van het nieuwe landelijke programmeringsfonds. Daarbij betrekken wij ook de andere budgetten voor spreading, namelijk circuits voor jeugdtheater, jazz en oude muziek. Uiterlijk in de loop van 2003 moet de knoop zijn doorgemaakt.

Complementair hieraan jagen wij, met behulp van het actieprogramma, samenwerkingsverbanden van podia en podiuminitiatieven aan met als einddoel een hecht netwerk van alle podia, ook de grote.

Onze inzet bij de onderhandelingen voor het cultuurconvenant zijn zeer succesvol geweest. Maar liefst vijf theatergezelschappen en de vier grote festivals weten zich verzekerd van subsidies van rijk, provincie en gemeente Utrecht in de periode 2001-2004. Verder maakt de mede door de provincie

gesubsidieerde Paardenkathedraal nog steeds furore. Ook prijzen wij ons gelukkig met de landelijke theaterwerkplaats voor jeugd en jongeren, De Berenkuil. Deze kwam mede door onze inspanningen tot stand. Hij is volop in een - veelbelovende - ontwikkeling.

Het krediet ter stimulering podiumkunstproducties blijft een belangrijk instrument, waarmee de provincie met bescheiden bijdragen per productie ruimte geeft aan veel creatief elan. Het beroep op deze subsidiepot is dan ook groot.

3. Beeldende kunst

Centraal in onze aandacht staan op het ogenblik het provinciaal Centrum Beeldende Kunst (CBK) en de provinciale kunsttuleen.

Evenals elders in het land bezinnen wij ons op vernieuwing van de kunsttuleen, zodanig dat marktgerichtheid en laagdrempeligheid hand in hand gaan. Een vèrgaande samenwerking met de kunsttuleen van de gemeente Utrecht staat op het ogenblik op het programma. Deze bundeling van krachten biedt voordelen als grotere efficiëntie bij het beheer van een ruimere kunstcollectie en nieuwe perspectieven wat betreft educatie.

Het CBK is de laatste tijd achtervolgd door personele tegenslag. Wij menen dat het op een nieuwe leest moet worden geschoeid, wil het kunnen uitgroeien tot het beoogde knooppunt van functies op het vlak van beeldende kunst. De gemeente Utrecht zoekt op het ogenblik ook naar vernieuwing en versterking van haar bk-voorzieningen. Het ziet er naar uit dat provincie en stad de krachten gaan bundelen en overeenstemming zullen bereiken over één centrum voor beeldende kunst voor stad en provincie. Hierbij onderzoeken wij de mogelijkheid om daarin ook de provinciale en de stedelijke kunsttuleen onder te brengen, evenals de Lucas X-gids. Het nieuwe centrum onderhoudt straks nauwe banden met andere bk-initiatieven.

Het stimuleringsbeleid met projectsubsidies voor cultureel ondernemerschap en publieksbereik voeren wij met behulp van de Decentrale geldstroom Beeldende kunst en vormgeving. Hij is vanaf 2001 onderdeel geworden van het Actieprogramma Cultuurbereik.

Het provinciaal beeldende-kunstbeleid beperkt zich niet tot de buitenwereld.

Met het oog op kwaliteit en representativiteit van de bestuurs- en arbeidsomgeving gaan wij meer werk maken van kunst in het provinciehuis. Dat geldt zowel de goede staat van de objecten als ook het uitbuiten van de mogelijkheden van de kunsttuleen en de actieve betrokkenheid van de 'bewoners' van het provinciehuis.

III Media en bibliotheken

1. Regionale omroep

Medio 2000 is het regionaal televisieomroepprogramma Kanaal 9 Utrecht in de ether gegaan. Wat begon als een experiment is inmiddels omgevormd tot een definitieve zender. Wij hebben ons de afgelopen tijd met succes ingezet voor het samengaan van deze regionale televisiezender met de regionale radiozender Radio M en met de publieke lokale televisie- en radio-omroep van de stad Utrecht. Een voor Nederland unieke combinatie in één omroepbedrijf. Het heeft veel voeten in de aarde gehad, maar uiterlijk 1 september 2002 gaan deze zenders daadwerkelijk op in één omroeporganisatie met één bestuur.

Een evaluatie van de televisieomroep staat voor de herfst 2002 op het programma. Mede op basis hiervan en van de voltooiing van de integratie willen wij in 2003 komen met een nota omroepbeleid, waarvoor het in 1999 nog te vroeg was. Daarin zal het omroepbeleid op alle relevante mediafacetten tegen het licht worden gehouden en toekomstig actie worden uitgezet.

De culturele programmering van Kanaal 9 Utrecht krijgt een eenmalige injectie met behulp van het actieprogramma.

2. Naar een digitale informatiesamenleving

In de Cultuurnota 1999-2002 hebben wij de grote invloed van de nieuwe informatie- en communicatiemedia op de samenleving en de noodzaak daarop in te spelen als algemeen thema opgenomen. Dit heeft zich in meerdere of mindere mate vertaald in de verschillende beleidsonderdelen, met nadruk op bibliotheken, omroep, amateurkunst en het cultureel erfgoed (archieven, musea en geschiedenis en de cultuurhistorische hoofdstructuur).

Een integrale visie op de ontwikkeling van de informatiesamenleving hebben wij tot nu toe niet gepresenteerd. Ook daarvoor was het destijds bij het uitbrengen van de cultuurnota te vroeg. Vragen rond het ontstaan van een digitaal publiek domein dat verder reikt dan omroep en bibliotheekbestel, de toegankelijkheid ervan, geavanceerde infrastructuur, kwalitatief goed aanbod en mogelijkheden voor de provincie om hieraan mede richting te geven, dringen zich op. Wij zijn van plan om in 2002 te komen met een verkennende notitie, als opmaat voor een samenhangend provinciaal beleid ten aanzien van de digitale informatiesamenleving.

3. Bibliotheken

De bibliotheeksector is begonnen aan een ingrijpend veranderingsproces, niet alleen in Utrecht, maar overal in het land. IPO, VNG en rijk hebben hierover eind december 2001 een convenant getekend. Het resultaat moet zijn een provinciaal netwerk van basisbibliotheken, dat een rol van betekenis kan spelen in de informatiesamenleving. Dit vraagt om schaalvergroting en reorganisatie.

Voor Utrecht hebben wij in mei 2001 het startgegeven in de vorm van een beleidsnotitie met in grote lijnen de doelen van de operatie en het plan van aanpak voor de periode 2001-2005. De reorganisatie heeft vooral betrekking op versterking van de bestuurskracht van bibliotheken en het vormen van een netwerk van min of meer gelijkwaardige organisaties. De zogeheten basisbibliotheken, met werkgebieden van 30.000 à 80.000 inwoners, zullen meer dan de huidige lokale bibliotheken, zelf taken kunnen uitvoeren. In netwerkverband maken zij afspraken over taakverdeling en inkoop van faciliteiten.

De provincie heeft de regie van dit proces. Wij zetten in op het stimuleren, verbinden en faciliteren ten dienste van de bibliotheekorganisaties en de gemeenten. Voorjaar 2002 kunt u een uitgewerkt plan van aanpak tegemoet zien.

Gemeenten die de cultuur-informatieve functie van hun openbare bibliotheek tot ontwikkeling willen brengen krijgen ook steun uit het actieprogramma.

IV Cultureel erfgoed

1. Erfgoed bereikbaar

Net als in geval van het actieprogramma was er bij het uitkomen van de provinciale cultuurnota nog geen sprake van het landelijk traject Erfgoed Bereikbaar. In het Cultuurconvenant 2001-2004 hebben rijk en provincies zich gebonden aan deze extra impuls voor het erfgoed. Zoals de naam aangeeft komen de doelstellingen van Erfgoed Bereikbaar overeen met die van het actieprogramma. Echter in dit geval ligt de besluitvorming over de concrete besteding van het geld bij het rijk. Daarbij geldt als niet geringe eis dat de projecten dermate vernieuwend zijn dat zij een landelijke voorbeeldfunctie vervullen. Verder bepalen de provincies zelf de omvang van hun bijdragen.

Voor elk landsdeel is jaarlijks circa f. 400.000,- beschikbaar. Flevoland en Utrecht zijn overeengekomen deze middelen gelijkelijk te verdelen over de vierjarige convenantsperiode. In 2001 heeft Flevoland met succes projectvoorstellen ingediend. Begin 2002 starten onze gesprekken met het erfgoedveld en de gemeente Utrecht, die moeten leiden tot concrete projecten.

2. Cultuurhistorische Hoofdstructuur

Sedert het uitkomen van de cultuurnota zijn wij anders gaan denken over de Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS). Aanvankelijk werd die gezien als een kaart met cultuurhistorisch meer of minder belangrijke gebieden. Deze kaart zou bijna als vanzelf komen bovendrijven uit de integratie van verschillende gegevensbestanden met objecten, elementen en structuren en inclusief een waardetoedeling. In de cultuurnota besteedden wij dan ook veel aandacht aan de systematiek van informatiegaring en waardering, als drager van de CHS.

Inmiddels hebben wij andere accenten gelegd. De CHS die in 2002 aan u wordt voorgelegd, is een beleidsvisie en daarmee bepaald meer dan een informatiekaart. Die visie achten wij van essentieel belang als voeding voor het nieuwe streekplan, als inspiratiebron voor andere ordening van ruimte en landschap en als basis voor contextgerichte monumentenzorg en archeologie. Dit in overeenstemming met de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening, de nota Belvedere en de Architectuurnota. Het denken in gebieden is verregaand losgelaten. De CHS gaat over structuren, patronen, lijnen en assen. In de conceptnota staat straks niet alleen een visie, maar ook de uitwerking daarvan in een aantal projecten, waarbij onder meer een verbinding wordt gelegd met de nota Belvedere.

Met deze CHS krijgt de provincie de beschikking over een adequaat instrument voor:

- * bescherming
- * eisen stellen aan ruimtelijke verandering
- * actief stimuleren van ruimtelijke verandering
- * informatieverstrekking.

Wat betreft de regionale Belvedereprojecten: in 2002 en 2003 werken wij aan aansluiting bij het sturingsmodel gebiedsgericht beleid. Deze vertaling moet in 2004 klaar zijn als de provincie meer regie krijgt over de opzet en de financiering van regionale Belvedereprojecten.

3. Monumentenzorg

De afgelopen jaren hebben wij stevig ingezet op een drietal projecten tot het behoud en beheer van monumenten in hun historische context; overigens in het besef dat de provincie opereert op een veld met vele spelers.

Ten eerste het project Nieuwe Hollandse Waterlinie, een samenwerkingsproject van provincie en BRU binnen het grote landelijke project. Er is op het ogenblik een ontwerp RO-beleidskader in voorbereiding. Verder wordt op het ogenblik gewerkt aan een integrale gebiedsvisie met daarin de

gewenste ontwikkelingen. Deze visie moet begin 2002 klaar zijn. Intussen werken wij aan de zichtbaarheid en (her)kenbaarheid van de linie. Ondermeer is een TV-serie Nieuwe Hollandse Waterlinie uitgezonden en een symposium gehouden.

Ten tweede de Pyramide van Austerlitz. De restauratie, inclusief het opknappen van de directe omgeving, gaat in 2002 beginnen, zodat de Pyramide in 2004 bij zijn 200e verjaardag er weer in volle glorie bij staat. Op het ogenblik zijn wij bezig met de voorbereiding van een inrichtingsplan voor het gehele gebied rond de Pyramide. Dat moet voorzien in restauratie van elementen uit de Franse tijd en cultuurtoeristische ontwikkeling. Hierbij zijn de eigenaar van de Pyramide, Staatsbosbeheer en enkele gemeenten betrokken.

Ten derde de Grebbelinie. Wij hebben het initiatief genomen voor een project, dat moet leiden tot een combinatie van behoud en toeristische ontwikkeling. Een inventarisatie van alle elementen van de linie zal de basis leggen voor een samenwerkingsverband van meerdere instanties die zich al met de linie bezig houden, zoals gemeenten, Waterschap en Staatsbosbeheer. Wij zetten in op de rol van trekker van dit project, dat in het voorjaar 2002 de eerste resultaten moet opleveren.

Tenslotte aandacht voor de infrastructurele voorzieningen voor monumentenzorg. Sedert het uitkomen van de cultuurnota zijn wij tot het inzicht gekomen dat de functies van een steunpunt monumenten het beste aan een particuliere stichting kunnen worden opgedragen. Wij zullen voorstellen dat voor het provinciaal Utrechtse steunpunt een afzonderlijke stichting in het leven wordt geroepen, die uiterlijk begin 2003 operationeel moet zijn. Zij gaat gemeenten en andere instanties ondersteunen bij hun beleidsontwikkeling en -uitvoering.

De relatie tussen dit steunpunt en de Federatie Stichts Cultureel Erfgoed laten wij nog in het midden. Er is een extern onderzoek gestart naar de organisatiestructuur van de Federatie.

De Federatie zal binnenkort twee nieuwe partners hebben verwelkomd: de Utrechtse Stichting voor Industrieel Erfgoed (USINE) en de Fortenstichting Utrecht. Zij voegen zich bij de zes stichtingen voor musea, regionale geschiedenis, kastelen, boerderijen, molens en monumentenwacht, die ruim 10 jaar geleden de Federatie hebben opgericht.

4. Archeologie

Zoals aangekondigd in de cultuurnota leidt het Verdrag van Valletta (Malta) tot wijziging van het archeologisch bestel in ons land en daarmee wijziging van de Monumentenwet. De wetswijziging die waarschijnlijk vanaf 2002 van kracht wordt, stemt ons niet gelukkig. Daarbij krijgen de gemeenten de regie over het beschermings- en onderzoeksbeleid. Wij zijn van mening dat hiermee een kans is gemist. Archeologische monumenten hebben veelal een bovenlokale dimensie. De gemeente is bovendien een potentiële “verstoorder” die over zich zelf gaat oordelen.

In de nieuwe situatie blijft de provincie wel voorwaarden stellen aan de gemeenten, namelijk door gebieden aan te wijzen waarvoor een vergunning voor ingrepen in de bodem nodig is. Daarnaast blijft de provinciale rol bij verlening van ontgrondingsvergunningen intact.

Wij blijven ons inzetten voor grondige inventarisatie en registratie van (potentiële) vindplaatsen. Gezaghebbend kaartmateriaal is onmisbaar als basis voor het gemeentelijk archeologiebeleid en daarmee een provinciaal instrument voor sturing, advisering en ondersteuning.

Los van de regie over beschermen en onderzoeken staat straks de bevoegdheid tot opgraven. Marktpartijen kunnen deze toegewezen krijgen. Om de kwaliteit te borgen wordt er een landelijk certificeringssysteem en een inspectie ingevoerd.

Al met al neemt het aantal spelers op dit terrein toe.

De gewijzigde Monumentenwet zal een provinciaal archeologisch informatiecentrum verplicht stellen, waaronder in elk geval een goed geoutilleerd depot wordt begrepen. In 2002 wordt een

tijdelijk onderdak betrokken. De huidige depots in de gemeente Utrecht en fort Rijnauwen schieten verregaand te kort. Wij gaan uit van tijdelijkheid omdat wij, zoals u uiteraard bekend is, op termijn de depotfunctie willen combineren met een werkplaatsfunctie en met presentaties. Er is een haalbaarheidsstudie verricht naar de levensvatbaarheid van zo'n Provinciaal Archeologisch Centrum. Voor de zomer 2002 zullen wij een besluit nemen over de verschillende varianten die dit onderzoek uitwijst.

Het Limesproject staat al enige jaren op onze agenda. Het ziet er naar uit dat wij onze ambities daadwerkelijk kunnen gaan realiseren, want in 2002 wordt het project opgepakt in het kader van Belvedere.

De provincie zal gaan deelnemen in een landelijk project, vergelijkbaar met dat van de NHW.

5. Musea

Vele jaren heeft de provincie drie kasteel-musea in standgehouden. Daarin komt verandering door de overgang van Loosdrecht naar Noord-Holland. Vanaf 2002 zijn Slot Zuylen en Kasteel Amerongen de enige musea die een exploitatiesubsidie ontvangen. Dat laatstgenoemde kasteelmuseum maakt een overgang door van een traditionele organisatie naar een modern, naar buiten gericht museum; een proces dat gaat met vallen en opstaan. Waar mogelijk en redelijk geven wij Kasteel Amerongen extra steun.

Naast de structurele subsidies dragen wij met incidentele subsidies met succes bij aan voortgaande vernieuwing in beheer en publieksbereik bij veel musea. Het gericht aansturen van provinciebrede of regionale projecten onder auspiciën van de museumconsulenten heeft prioriteit. Op basis van het Museum Inventarisatie Project, in Utrecht ontwikkeld en voor de andere provincies nu opgenomen in het cultuurconvenant, loopt nu een project voor digitale objectregistratie. Hieraan nemen ruim 20 musea deel. In 2002 is Utrecht aan de beurt in het landelijke project Normering (certificering voor musea).

De afgelopen jaren lag het accent op aspecten van behoud en beheer door de musea. In de komende tijd gaan wij de publieksgerichte kant meer aandacht geven. Tot de grote uitdagingen behoort ongetwijfeld de digitale toegankelijkheid van de Utrechtse musea, niet ieder afzonderlijk maar in gezamenlijkheid. Hiervoor is een meerjarenproject opgezet door de Federatie Stichts Cultureel Erfgoed. Ook moedigen wij vormen van samenwerking aan tussen met name de kleinere musea en andere culturele organisaties, zoals amateurtheater en bibliotheken.

Beide zaken worden om te beginnen gestimuleerd via het actieprogramma.

6. Archieven

Een proces van lange adem is gaande in de archiefwereld, waaraan wij ook in de afgelopen jaren, vaak achter de schermen, veel hebben bijgedragen. De kleine, lokale archieven ontberen de mogelijkheden om te voldoen aan hedendaagse eisen van beheer en toegankelijkheid. Ook de huidige samenwerkingsverbanden van deze lokale archieven kunnen dat onvoldoende. Nodig is een concentratie van archieven in regionale historische centra, die een professioneel beheer plegen aan grote toegankelijkheid en publieksbereik, zowel fysiek als via de nieuwe media.

Deze ontwikkeling moet van onderop groeien en doet dat ook. Naarmate meer gemeenten rond Amersfoort besluiten hun archieven naar deze stad over te brengen zien we het silhouet ontstaan van zo'n regionaal historisch centrum. Hetzelfde geldt voor Wijk bij Duurstede en de regio Heuvelrug/Kromme Rijn. Ook valt te denken aan een gezamenlijk archief voor Nieuwegein, IJsselstein, Houten en nieuwkomer Vianen. In het westen van de provincie tenslotte zou een combinatie van de archieven van Vecht en Venen, Rijnstreek en Lopikerwaard voordelen kunnen opleveren. Aan Het Utrecht Archief tenslotte dichten wij in dit geheel een spilfunctie toe.

In 2000 heeft het rijk een landelijke discussie over een ingrijpende stelselwijziging aangezwengeld. In het land blijkt hiervoor geen draagvlak te bestaan, maar provincies en gemeenten zijn wel geprikkeld tot verdere en snellere modernisering van het huidige bestel. Wij verwachten voor de komende tijd verzwaring van de wettelijke eisen voor beheer en toegankelijkheid, grootschalige aanpak van digitalisering en extra impulsen voor samenwerking.

De gemeenten hebben in hun reacties op de rijksvoorstellen het belang van de provinciale rol als stuwer van vernieuwing onderstreept.

Naast regionaal samengaan stimuleren wij provinciale samenwerkingsprojecten van de archieven via het actieprogramma.

V. Cultuureducatie

In het Actieprogramma Cultuurbereik, deel Cultuur en School, staan onze ambities voor de periode 2001-2004. Deze hebben betrekking op:

- * de onderwijsondersteunende acties voor kunsten in het voortgezet onderwijs;
(kunsteducatie in het basisonderwijs wordt uit andere, geheel autonome middelen bekostigd)
- * de onderwijsondersteunende acties voor erfgoed in basis- en voortgezet onderwijs.

In de ondersteuningsstructuur voor kunsteducatie heeft zich een forse verandering voltrokken. Op eigen initiatief zijn de drie regionale steunpunten gefuseerd tot één provinciale organisatie Kunst Centraal. Wij zijn ingenomen met deze stap, die wij zelf al enige tijd voorstonden maar niet hebben willen afdwingen. De fusie is meteen het goede moment om de inhoudelijk en methodisch de steunfunctie kunsteducatie op een nieuwe leest te schoeien. De nieuwe directie gaat hiermee voortvarend aan de slag.

Wij gaan door met actieve stimulering van gebruik van het cultureel erfgoed in de onderwijsprogramma's. De ondersteuning van de scholen is in goede handen bij de Federatie Sticht Cultureel Erfgoed. Afgaande op geluiden bij het rijk staat Utrecht met haar methodische aanpak aan de top van de erfgoededucatie in ons land.

De Federatie en Kunst Centraal stemmen hun contacten met het onderwijs af en ontwikkelen daar waar nuttig, gezamenlijke activiteiten.